

De beleidsnota Energie 2014-2019

Briefadvies over de beleidsnota Energie 2014-2019

Datum van goedkeuring	9 december 2014
Volgnummer	2014 40
Coördinator + e-mailadres	Francis Noyen, francis.noyen@minaraad.be
Co-auteur + e-mailadres	N.N., N.N.

Mevrouw Annemie Turtelboom
Vlaams minister van Begroting,
Financiën en Energie
Koning Albert II-laan 19 bus 11
1210 Brussel

Datum **9 december 2014**

Uw referentie /

Onze referentie **01/L3/2014/992**

Betreft **Briefadvies over de beleidsnota Energie 2014-2019**

Mevrouw de minister,

- [1] **De beleidsnota.** De Vlaamse Regering diende de Beleidsnota Energie 2014-2019 in bij het Vlaams Parlement op vrijdag 24 oktober 2014. Hierin geeft u aan hoe u voor uw bevoegdheden het regeerakkoord zal realiseren in de loop van de legislatuur. De Minaraad vindt het belangrijk om reeds in deze fase een eerste reflectie te geven over de beleidsnota.
- [2] **Energiepact.** Het is positief dat deze beleidsnota – in uitvoering van het regeerakkoord – de transitie naar een nieuw energiesysteem als langetermijndoelstelling formuleert. Om te komen tot een energietransitie is er volgens de beleidsnota nood aan een onderbouwde langetermijnvisie en een maatschappelijk draagvlak. Dit zou moeten uitmonden in een Energiepact tussen de verschillende overheden en alle betrokken stakeholders. De Minaraad steunt dit idee en meent dat een dergelijk pact een verhoogde kans op slagen heeft indien het beleidskader duidelijk gedefinieerd wordt, het proces transparant en participatief is en er begeleiding is van een evenwichtig samengestelde stuurgroep.

Voor het beleidskader verwijst de nota naar het nieuw Europees klimaat- en energiebeleid voor 2030. De Minaraad herinnert er ook aan dat de Vlaamse Regering zich in het Vlaams Klimaatbeleidsplan achter de Europese doelstelling schaaft om de Europese uitstoot van broeikasgassen tegen 2050 met 80 tot 95% te verminderen t.o.v. 1990. De Raad vraagt om ook dit beleidskader mee te nemen, er voor te zorgen dat er snel duidelijkheid komt over de intern-Belgische verdeling van de Belgische engagementen in het kader van het Europees klimaat- en energiebeleid voor 2020 en om naast de noodzakelijke doelstelling voor vermindering van CO₂ ook werk te

maken van Vlaamse en Belgische doelstellingen voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie voor 2030 en 2050.

Het proces om te komen tot een Energiepact moet transparant en participatief zijn. Daarom gebeurt de aansturing van dit proces best via een stuurgroep samengesteld door een representatieve en brede groep stakeholders. Door het proces te laten aansturen door een breed gedragen en transparante stuurgroep kunnen mogelijke problemen in het proces op voorhand gedetecteerd worden. Dit vermijdt confrontaties later in het proces.

De deelnemers aan dit pact komen uit de brede groep stakeholders. Wat de overheid betreft zouden naast de federale en gewestelijke energieadministraties ook de andere relevante beleidsdomeinen betrokken moeten worden. De overheid moet het proces bevorderen en zich engageren om de resultaten ervan uit te voeren. Daartoe moet de overheid onder meer zorgen voor een degelijke facilitering van het proces (bv. door het inhuren van mensen met ervaring op het vlak van participatieve processen). Kennisinstellingen moeten alle beschikbare relevante kennis aanleveren waarop de deelnemers efficiënt kunnen verder bouwen.

[3] **Energiebesparing is noodzakelijk.** De Minaraad apprecieert dat de minister van energie-efficiëntie een topprioriteit wil maken. Dit is meer dan ooit nodig. Uit een recent voortgangsrapport van het Europees milieu-agentschap¹ blijkt dat België niet op koers zit om haar energiebesparingsdoelstelling voor 2020 te halen. Uit verschillende studies blijkt dat België een groot besparingspotentieel heeft², vooral voor wat betreft gebouwen, maar ook in de sectoren mobiliteit, industrie en diensten.

[4] **Nood aan structurele elektriciteitsbesparing.** De bevoorradingszekerheid op vlak van elektriciteit staat deze winter meer dan ooit onder druk. Het potentieel van elektriciteitsbesparing blijft in dit hele debat tot op vandaag echter onderbelicht. De Minaraad vraagt dat de Vlaamse Regering

¹ <http://www.eea.europa.eu/media/newsreleases/policies-put-the-eu-on>

² Volgens een studie van McKinsey (2009) kunnen we tegen 2030 29% minder energie verbruiken en zo 5,2 miljard euro per jaar besparen.

De Climact-studie *Electrical energy savings scenario's for Belgium* (2012) stelt dat België zonder veel moeite 4 TWh kan uitsparen tegen 2015, wat overeenstemt met circa 5% van de elektriciteitsproductie. Als ons land ambitieuze besparingsmaatregelen neemt, dan kan de elektriciteitsbesparing zelfs oplopen tot 6 TWh.

Tot slot becijferde ook het studiebureau 3E het elektriciteitsbesparingspotentieel van drie concrete maatregelen in de sector huishoudens (vervangen van elektrische verwarming), de tertiaire sector (vervangen en regelen van verlichting) en de industrie (efficiënter(e) (regelen van) pompen en motoren). Uit deze studie blijkt dat dankzij deze 3 maatregelen 4,1 TWh kan bespaard worden. Dit is ca. 5% van het Belgische elektriciteitsverbruik.

samen met de federale regering een actieplan opstelt om op korte termijn energie te besparen en verbruikspieken te vermijden en de situatie van verhoogde media-aandacht aangrijpt om de bevolking krachtig én eenduidig te sensibiliseren om niet alleen de piekvraag te verminderen maar ook structurele energiebesparingsmaatregelen te nemen.

Maar sensibilisering op zich zal niet volstaan. De overheid moet een volwaardig actieplan uitwerken om elektriciteit te besparen in de verschillende sectoren. Uit een recente studie blijkt dat structurele energiebesparing (efficiëntere verlichting, vervangen van elektrische verwarming, efficiëntere pompen en motoren in de industrie) een significante bijdrage kan leveren aan een vermindering van de piekvraag³. Op zeer korte termijn kunnen vooral gedragwijzigingen en eenvoudige investeringen in bv. verlichting een oplossing bieden.

[5] **Energiebesparing in gebouwen.** Op het vlak van energiebesparing in de gebouwensector bevat de beleidsnota een aantal beloftevolle aanzetten. De voorstellen in de beleidsnota op vlak van gebouwen liggen in lijn met wat de Minaraad in eerdere adviezen heeft gevraagd. Voorbeelden hiervan zijn: een grootschalige en diepgaande renovatie van de bestaande gebouwen (maak daarbij ook "*staged deep renovation*" mogelijk waarbij een gebouw in stappen wordt gerenoveerd tot een energieneutraal gebouw op een dergelijke manier dat een *lock-in* telkens wordt vermeden), de kwaliteit van het EPC verhogen, ...

Zo benadrukte de Minaraad eerder dat er nood is aan een strategie en een grootschalig energierenovatieprogramma voor gebouwen met langtermijndoelstellingen naar het voorbeeld van landen zoals Denemarken of Duitsland⁴. Ook in Nederland startte onlangs het programma "*energiesprong NL*" dat er toe moet leiden dat alle Nederlandse gebouwen in 2050 nul-energiegebouwen zijn⁵.

Een energierenovatieprogramma vertrekt vanuit langetermijndoelstellingen en bevat een duidelijke kalender met concrete renovatiedoelstellingen, waarbij de energieprestaties voor bestaande gebouwen stelselmatig worden aangescherpt. Ook moet een afwegingskader ontwikkeld worden voor de keuze tussen totaalrenovatie, sloop en heropbouw.

³ 3^E, 2013. Reducing energy consumption and peak power in Belgium.
<http://www.bondbeterleefmilieu.be/page.php/15/show/790>

⁴ Advies over het Actieplan energie-efficiëntie en bouwrenovatie, 25 maart 2014.
Advies over het Actieplan BEN-gebouwen, 31 mei 2012.

⁵ <http://energiesprong.nl/>

Er dient daarbij goed te worden nagedacht over de wijze waarop mensen over de streep getrokken kunnen worden om te gaan renoveren. In Nederland is met het project "*blok voor blok*" in de praktijk getest wat werkt en wat niet om de vraag naar renovatie aan te moedigen⁶.

Een belangrijk element bij het wegwerken van (financiële) barrières betreft financiële stimuli die de burgers aan zetten tot diepgaande renovaties. De steun moet gericht zijn op maatregelen die het meest energie-efficiënt zijn. Het steunniveau moet overeenkomen met de steun die nodig is om de investering uit te lokken. Het moment van de toekenning van de financiële steun moet zo dicht mogelijk aansluiten bij de investeringsbeslissing om de investeringsbeslissing meer te beïnvloeden en om prefinancieringsproblemen op te lossen. Vele steunmechanismen verlagen de initiële investeringskost niet meteen; daardoor kiest de bouwheer veelal voor suboptimale oplossingen en voor lagere investeringen.

De beleidsnota stelt een techniek voor om een gevoel van urgentie te creëren, nl. het gepland en stapsgewijs afbouwen van bepaalde premies. De Minaraad erkent dat dit stimulerend kan werken om investeringen niet langer uit te stellen. Daarbij moet wel een duidelijk langetermijn traject voor ogen gehouden worden⁷. De minister mag er ook niet aan voorbij gaan aan het feit dat de investeringsdrempel voor veel gezinnen vandaag te hoog blijft. Instrumenten zoals renteloze (of goedkope) leningen, die vandaag gegeven worden door het geregionaliseerde "*Fonds ter reductie van de globale energiekost*", kunnen daarbij een cruciale rol vervullen. De nota blijft echter vaag (evaluatie van de doelgroep, herbekijken van de te financieren maatregelen, bekijken van de werking, etc.) over de hervorming van dit fonds. De Minaraad is voorstander dat bij de transfer van de taken van het FRGE naar de DNB's niet enkel de beschermde klanten maar een bredere sociale doelgroep recht zou (blijven) hebben op renteloze leningen. Ook moet vermeden worden dat de werking van de lokale entiteiten in het gedrang komt. Zo moet de mogelijkheid behouden blijven om goedkope leningen te verstrekken aan andere dan de sociale doelgroepen. De Raad vraagt ook dat verduidelijkt zou worden wie instaat voor de financiering

⁶ Eén van de resultaten van dit project is dat mensen op vier manieren aangesproken kunnen worden: a) door in te spelen op de drijfveren van mensen (bv. behoefte aan extra verwarmde ruimte bij gezinsuitbreiding, studerende kinderen), b) door barrières weg te nemen (problemen met voorfinanciering van maatregelen, ontzorging bij de uitvoering van maatregelen, zoals bv. het inschakelen van een sociaal economiebedrijf om een zolder leeg te maken en zo de isolatie daarvan mogelijk te maken; c) door het inbouwen van 'triggers' en inzichten uit de gedragseconomie (bv. burens steken burens aan, mensen trekken zich op aan een groep); d) door het creëren van een gevoel van urgentie (bv. tijdelijke aanbiedingen). <http://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/blok-voor-blok>

⁷ Advies over het Actieplan energie-efficiëntie en gebouwrenovatie, 25 maart 2014.

van de werkmiddelen en leningen (is dat de Vlaamse Regering of de distributienetbeheerders?).

De Minaraad stelt dat een intensief begeleidingstraject voor renovaties cruciaal is. De voorgestelde koppeling van het EPC aan een renovatieadvies, kan daarvoor een interessante piste zijn. Maar dit advies op zich zal niet volstaan en vergezeld moeten worden van een doorgedreven begeleiding op het terrein, zeker voor specifieke - soms moeilijk bereikbare - bevolkingsgroepen (bv. ouderen, eigenaars van huurwoningen, allochtone verhuurders). Soms volstaat het niet om voorlichting en premies te geven, voorfinanciering te voorzien of een belastingvermindering toe te kennen. Een meer actieve manier van ondersteuning dringt zich op om ook bij deze doelgroepen energiebesparing te realiseren door begeleiding op maat (bv. door energierenovatie-experten⁸), het uit handen nemen van projecten (bv. via maximale groepering van renovatieprojecten), het steunen van energiediensten, etc.

Het is positief dat de beleidsnota het engagement bevat om de energiearmoede aan de bron aan te pakken en de doelgroep bij te staan in het uitvoeren van energiebesparende ingrepen. Veel zal nog afhangen van hoe de minister dit in de praktijk zal waarmaken. In een eerder advies over gebouwrenovatie gaf de Minaraad aan dat er voor een aantal doelgroepen nood is aan specifieke maatregelen. Voor kwetsbare en/of moeilijk bereikbare bevolking dacht de Minaraad aan verhoogde steun (ondersteuning bij deze doelgroep heeft een hoge effectiviteit, efficiëntie en rechtvaardigheidsgraad), begeleiding op maat en ontzorging, het faciliteren van gecoördineerde renovaties van straten/wijken. Ook huurders zijn een doelgroep die nood heeft aan specifieke maatregelen.

Bij het kiezen en uitwerken van de (modaliteiten van) maatregelen, is het belangrijk dat der niet alleen gekeken wordt naar de micro-effecten van maatregelen (investeringsdossier vanuit het oogpunt van een bouwheer), maar ook naar de macro-effecten (economisch, tewerkstelling en sociale dumping, milieu- en energiewinsten in breed perspectief).

De beleidsnota wenst de data te ontsluiten die in handen zijn van de Vlaamse overheid. De Minaraad vraagt om die ontsluiting te laten samenspannen met de koppeling van alle gebouw- maar ook grondgerelateerde databanken⁹. Deze onderling verbonden databanken kunnen helpen bij het

⁸ Het Duits energierenovatieprogramma voorziet dergelijke experts.

⁹ De Raad denkt hierbij aan volgende databanken energieprestatiedatabank, register met huurcontracten, inventaris leegstaande gebouwen, inventaris ongeschikte of onbewoonbare woningen, inventaris verwaarloosde gebouwen, databank van het kadaster, databank unieke werfmeldingen van de sociale zekerheid, Vlaamse vastgoeddatabank, milieuvergunningendatabank/omgevingsdatabank,

verminderen van de administratieve lasten, het stellen van beleidsprioriteiten en zijn ook een goed instrument om de vooruitgang te monitoren.

- [6] **Bedrijven.** De beleidsnota heeft ook aandacht voor het stimuleren van energie-efficiëntie in ondernemingen. De Vlaamse Regering wil dit doen door de implementatie van de energiebeleidsovereenkomsten energie-intensieve industrie (EBO's)¹⁰, de verplichte energieaudits voor grote ondernemingen en het ontwikkelen van een benchmarktool voor KMO's.

De Minaraad heeft in het verleden al kritisch geadviseerd over deze EBO's¹¹. De vooropgestelde efficiëntieverbetering van 1% per jaar is ruim onvoldoende om onze bedrijven voor te bereiden op een echt koolstofarme toekomst. Indien deze EBO's effectief in werking treden¹² vraagt de Raad een regelmatige (minstens driejaarlijks) objectieve en transparante evaluatie van de EBO's ten behoeve van het Vlaams Parlement. Indien nodig moeten de convenanten en/of de wetgeving inzake energiebesparing bij ondernemingen aangescherpt worden. Dit met het oog op een significante energiebesparing op de korte termijn, maar ook in het licht van de noodzakelijke verregaande CO₂-reducties op de lange termijn (tegen 2050) en de transitie naar een koolstofarme maatschappij.

In zijn advies over de energiebeleidsovereenkomsten wijst de Minaraad erop dat de sectororganisaties bij uitstek geplaatst zijn om een bredere maatschappelijke kijk op energiebesparingsbeleid te ontwikkelen. Zij kunnen bv., naar analogie met de Waalse *accords de branche*, in overleg met werknemers en andere stakeholders sectorale *low carbon roadmaps* opstellen die effectief leiden tot een duurzame transitie. De Vlaamse sectorale *roadmaps* zijn aanvullend op de Europese *Low Carbon Roadmaps* die momenteel ontwikkeld worden door de grote sectoren op Europees niveau.

Positief is dat de beleidsnota inzet op energiebesparing bij KMO's. Daar is er immers nog een zeer groot onaangeroerd energiebesparingspotentieel. De beleidsnota spreekt in dit verband over een Mini-EBO of een sectorgerichte aanpak. Vooral die laatste piste dient grondig te worden verkend.

databank met stedenbouwkundige vergunningen, grondeninformatieregister, Vlaamse vastgoeddata-bank, ...

¹⁰ De energiebeleidsovereenkomsten werden definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 4 april 2014 en zouden inwerking moeten treden vanaf 1 januari 2015.

¹¹ Briefadvies over de energiebeleidsovereenkomsten, 22 november 2012. Dit advies wordt onderschreven door volgende organisaties: ABVV, ACLVB, ACV, BBL en Natuurpunt. Voka, UNIZO en Boerenbond nemen een apart standpunt in. Landelijk Vlaanderen onthoudt zich bij dit advies.

¹² Het onzeker of deze energiebeleidsovereenkomsten wel effectief doorgang kunnen vinden. De Europese Commissie heeft immers veel vragen bij de fiscale vrijstellingen op accijnzen, een belangrijke tegenprestatie voor energiebesparing bij bedrijven.

Daarbij moeten de mogelijkheden voor bedrijven om te leren van andere bedrijven uit de sector, gemaximaliseerd worden. De sectoraanpak kan tevens een opstap zijn naar samenwerking op het vlak van innovatie (samenwerking wordt nu al gestimuleerd door IWT).

Als toch wordt gekozen voor een aanpak via beleidsovereenkomsten moeten er garanties zijn voor wat betreft de kwaliteit en transparantie van het onderhandelingsproces, de mogelijkheden om beleid te verbeteren, het feit dat de engagementen inzake energiebesparing van de KMO's in verhouding staan met de (eventuele) tegenprestatie van de overheid ...

- [7] **Hernieuwbare energie.** Op vlak van hernieuwbare energie voorziet de nota volgende beleidsinitiatieven: het uitvoeren van het actieplan hernieuwbare energie, het wegwerken van het certificatenoverschot en het versterken van groene warmteproductie, WKK's en warmtenetten.

De Minaraad steunt de verhoogde aandacht van groene warmte en restwarmte, maar stelt vast dat de beleidsnota op vlak van hernieuwbare energie vaag blijft. Noch voor de korte termijn (2020), noch voor de lange termijn worden concrete doelstellingen naar voor geschoven. De Raad vraagt, in het belang van de investeringszekerheid, ambitieuze doelstellingen voor hernieuwbare energie naar voor te schuiven voor 2020, 2030 en 2050.

De beleidsnota kondigt een hervorming aan van het huidige ondersteuningssysteem waarbij gedacht wordt aan investeringssteun of een tendersysteem¹³ voor bepaalde technologieën. Een tendersysteem en een eenzijdige focus op de meest kostenefficiënte technologieën houdt echter heel wat risico's in. De nota spreekt zich niet uit over essentiële randvoorwaarden bij de verdere uitbouw van hernieuwbare energie. De Minaraad denkt hierbij aan het verzekeren van de duurzaamheid van biomassa, de verdere ruimtelijke inplanting van hernieuwbare energie-installaties, het versterken van de positie van de burger bij participatie in investeringsprojecten in hernieuwbare energie, ... Het versterken van de positie van de burger en van het draagvlak zou kunnen door bij het opstellen van een tender ervoor te zorgen dat coöperatieven met rechtstreekse participatie de installaties bouwen en exploiteren¹⁴. In een eerder advies¹⁵ gaven Minaraad en SERV aan dat dergelijke coöperatieven moeten voldoen aan de eisen van NCR

¹³ Overheidsopdrachten voor de bouw van nieuwe installaties.

¹⁴ In de praktijk zijn er in Vlaanderen verschillende succesvolle energiecoöperatieven met rechtstreekse participatie. Deze coöperatieven dragen bij tot een vergroting van het maatschappelijk draagvlak voor hernieuwbare energie. Bovendien wordt deze vorm van rechtstreekse participatie aangemoedigd door sommige overheden.

¹⁵ Minaraad, SERV, Advies over de tweejaarlijkse evaluatie energieprestatieregelgeving 2013, 16 mei 2013.

(Nationale Raad voor Coöperatie) en ICA (*International Co-operatieve Alliance*)¹⁶.

Ook hier moet het beleid sturen op de maatschappelijk meest gewenste mix van hernieuwbare energietechnologieën¹⁷. In dit verband moet sluitende besluitvorming met betrekking tot grootschalige biomassa-centrales vermeden worden.

- [8] **Energiekosten.** Het centrale uitgangspunt van het regeerakkoord is kostprijnsbeperking. Deze lijn wordt doorgetrokken in de beleidsnota. Zo zal elke beleidsbeslissing vanaf nu geëvalueerd worden op haar impact op de energiefactuur. De wijze waarop het energiebeleid (o.a. de openbare dienstverplichtingen) gefinancierd wordt, blijft zeer onduidelijk.
- [9] **Energienorm.** De Minaraad is geen voorstander van de energienorm voor energie-intensieve bedrijven. Deze norm moet volgens de beleidsnota ervoor zorgen dat de meerkosten en nettarieven voor deze bedrijven niet hoger liggen dan in de buurlanden. De Raad heeft ernstige vragen bij de praktische uitwerking ervan¹⁸ en meent dat een energienorm haaks staat op de *incentive* tot energiebesparing, het principe van de vervuiler betaalt en de vrije marktwerking.

De komende jaren moet fors geïnvesteerd worden in energieproductiecapaciteit en –infrastructuur (o.a. slimme netten). Gezien de beperkte algemene middelen en de maximumfactuur voor de energie-intensieve bedrijven, lijkt het erop dat de factuur doorgeschoven wordt naar de gezinnen en niet energie-intensieve bedrijven.

- [10] **Een rechtvaardige verdeling van de energiefactuur.** In de beleidsnota worden verschillende pistes/maatregelen aangekondigd die een invloed hebben op de financiering en de tarifiering. De gevolgen voor de doelgroepen (en de herverdeling tussen de gezinnen onderling) van de verschillende pistes/maatregelen moeten in kaart gebracht worden en er dient een

¹⁶ Voor door de Nationale Raad voor Coöperatie (NRC) erkende vennootschappen is de opbrengst van het aandeel (jaarlijkse rente tot 6%) belastingvrij tot 170 euro. Coöperatieve vennootschappen die de principes van het ICA onderschrijven verzekeren hun klanten o.a. democratische controle, vorming en een bepaald rendement van het ingebrachte kapitaal.

¹⁷ Biomassa, historisch de goedkoopste vorm van groenestroomopwekking, is op dit moment bij de duurste vormen van energieopwekking. De biomassa-centrales hebben een onrendabele van 97 euro per megawatt. De onrendabele top bij windmolens is 66 euro, voor grootschalige zonnepaneleninstallaties 48 euro en voor kleinschalige zonnepaneleninstallaties 0 euro. Vlaams Energieagentschap, Rapport 2014/1, Deel 1: rapport OT/Bf voor projecten met een startdatum vanaf 1 januari 2015.

¹⁸ Welke kosten worden meegenomen in de vergelijking? Wat met kosten op het gebied van hernieuwbare energie, rationeel energiegebruik en het sociale energiebeleid? Bestaan er betrouwbare statistieken?

uitgebreide stakeholderconsultatie te komen over de nieuwe tariefstructuur en de verdeling van de kosten over de verschillende doelgroepen.

Een debat dat daarbij bijzondere aandacht verdient, is de doorrekening van de financieringskosten die de DNB's de voorbije jaren hebben opgebouwd.

Een snelle doorrekening van de financieringstekorten van de DNB's, zonder daarbij het huidige verdelingsmechanisme te (her)bekijken, zal ook leiden tot een sterke stijging van de elektriciteitsfactuur voor gezinnen. Gezinnen en kleine bedrijven betalen nu al een onevenredig groot deel van de steun aan hernieuwbare energie. De Minaraad wijst erop dat een te ongelijke verdeling van de energiefactuur onrechtvaardig is en het draagvlak voor de energietransitie ondergraaft.

Daarom moeten alle mogelijkheden voor het wegwerken van het financieringstekort bij de DNB's grondig onderzocht worden. Onder andere volgende vragen dienen daarbij beantwoord te worden:

- Hoe worden de kosten van het steunmechanisme best gespreid over de verschillende doelgroepen; is er nood aan vrijstellingen voor bepaalde groepen? Zo ja, moet er naar analogie met de vrijstelling voor energie-intensieve bedrijven gedacht worden aan een vrijstelling voor mensen die leven in energie-armoede (of een andere oplossing zoals sleutelen aan het sociaal tarief)?
- Over welke termijn wordt de terugbetaling van de schuld best gespreid?
- Kan opname van de schuld in de overheidsschuld zorgen voor een substantiële daling van de rentelast¹⁹?
- In welke mate kunnen algemene middelen ingezet worden?
- Hoe zorgen we ervoor dat het financieringstekort bij de DNB's geen hypotheek legt op de toekomst van hernieuwbare energie? Immers hernieuwbare energie is in de toekomst de enige betaalbare energiebron.
- Wat met de netvergoeding voor bezitters van zonnepanelen? Hoe kan deze ervoor zorgen dat energiezuinig gedrag en een afstemming van productie op gebruik bij eigenaars van zonnepanelen gestimuleerd wordt?
- In welke mate zijn er *boni* en *mali* bij de netbeheerders en kan een eventueel positief saldo ingezet worden?

¹⁹ Nu leent Eandis aan rentes rond de 3%, maar de Belgische langetermijnrente bedraagt slechts 1%.

- [11] **Nood aan prijssignalen voor energiezuinig gedrag.** Prijssignalen om energiezuinig gedrag te belonen worden afgeschaft: zo verdwijnt de 100 kWh gratis stroom, wat in de praktijk zorgde voor een hogere prijs voor grotere verbruikers van elektriciteit en is er sprake van de invoering van capaciteitsgerelateerd nettatarief. De Raad vraagt om de mogelijke invoering van én capaciteitstarief én van de mogelijke alternatieven voor deze maatregel, grondig te bestuderen als startpunt voor politiek en maatschappelijk overleg hierover (en meer algemeen over de financiering van de DNB's). Het is aangewezen om, naast een capaciteitscomponent, ook een kWh gerelateerde component te behouden. Dit om een prijsprikkel te behouden om zuinig om te springen met energie. De Raad vraagt dat bij afschaffing van de gratis kWh alternatieve mogelijkheden uitgewerkt worden om de factuur progressief te maken. Ook voor de hervorming van de tariefstructuur (capaciteits- versus kWh-gebaseerd nettatarief, progressieve tarifiering,...) vraagt de Minaraad, net zoals bij het financieringsvraagstuk van hernieuwbare energie, een breed overleg met de stakeholders.
- [12] Voka, Boerenbond en Unizo onthouden zich bij dit advies omdat zij hierover in het kader van de SERV advies uitbrengen.

Hoogachtend,

Lieze Cloots

Voorzitter Minaraad